

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 74

Het archeologisch onderzoek aan de Groen-
kloosterstraat te Munsterbilzen.

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van P & A Construct.

Natasja De Winter en Joris Steegmans
Oktober 2009

ARON-RAPPORT 74

HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK AAN DE GROENKLOOSTERSTRAAT TE MUNSTERBILZEN

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN P & A CONSTRUCT

Natasja De Winter en Joris Steegmans

Sint-Truiden
2010

Colofon

ARON rapport 74 – Het archeologisch onderzoek aan de Groenkloosterstraat te Munsterbilzen. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van P & A Construct

Opdrachtgever:	P & A Construct
Projectleiding:	Natasja De Winter
Uitvoering veldwerk:	Natasja De Winter en Joris Steegmans
Auteurs:	Natasja De Winter en Joris Steegmans
Foto's en tekeningen:	ARON bvba (tenzij anders vermeld)

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
Diesterstraat 44, bus 201
3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel/fax: 011/72.37.95

Inhoudstafel

Inleiding

1. Het onderzoeksgebied.....	1
1.1 Algemene situering.....	1
1.2 Historische achtergrond.....	3
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek.....	5
2. Het archeologisch onderzoek.....	5
2.1 Doelstelling.....	5
2.2 Verloop.....	5
2.3 Methodiek.....	6
3. Onderzoeksresultaten.....	6
3.1 Bodemopbouw.....	6
3.2 De archeologische sporen en vondsten.....	6
4. Conclusie	7

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Vergunning
- Bijlage 3: Fotolijst

Inleiding

Naar aanleiding van de afbraak van een oud fabrieksterrein en de bouw van 12 woningen aan de Groenkloosterstraat te Munsterbilzen, achtte de Zuidoost-Limburchse Archeologische Dienst een vlakdekkende opgraving van het terrein noodzakelijk.

Het onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau ARON bvba uit Sint-Truiden, in opdracht van projectontwikkelaar P & A Construct nv. Op maandag 19 oktober 2009 werd met de opgraving van start gegaan.

1. Het onderzoeksgebied

1.1 Algemene situering

Het onderzoeksgebied is te situeren in zuidoost-Limburg, meer bepaald in de dorpskern van Munsterbilzen, deelgemeente Bilzen. Het projectgebied is gelegen aan de Groenkloosterstraat, op het oude fabrieksterrein van de vroegere limonadefabriek 'Perron' en omvat de perceelnummers 686Z, 686Y, 692H, 692L, 692K2, 692H2, 692N, 692P, 692C2 en 692B2 (Kadaster Bilzen, 5^e afdeling, sectie B) (Fig. 1, 2, 4).

Het terrein helt licht af naar het noorden. Tot voor de aanvang van de werkzaamheden bevond zich een verharde parking op het centrale en westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en lag er een weide in het oostelijke gedeelte.

Op 150 m ten noorden van het terrein stroomt de Wilderbeek, die ten westen van Munsterbilzen uitmondt in de Demer.

Fig. 1: Kleurenorthofoto met aanduiding van het projectgebied. Schaal 1:5000 (bron: AGIV).

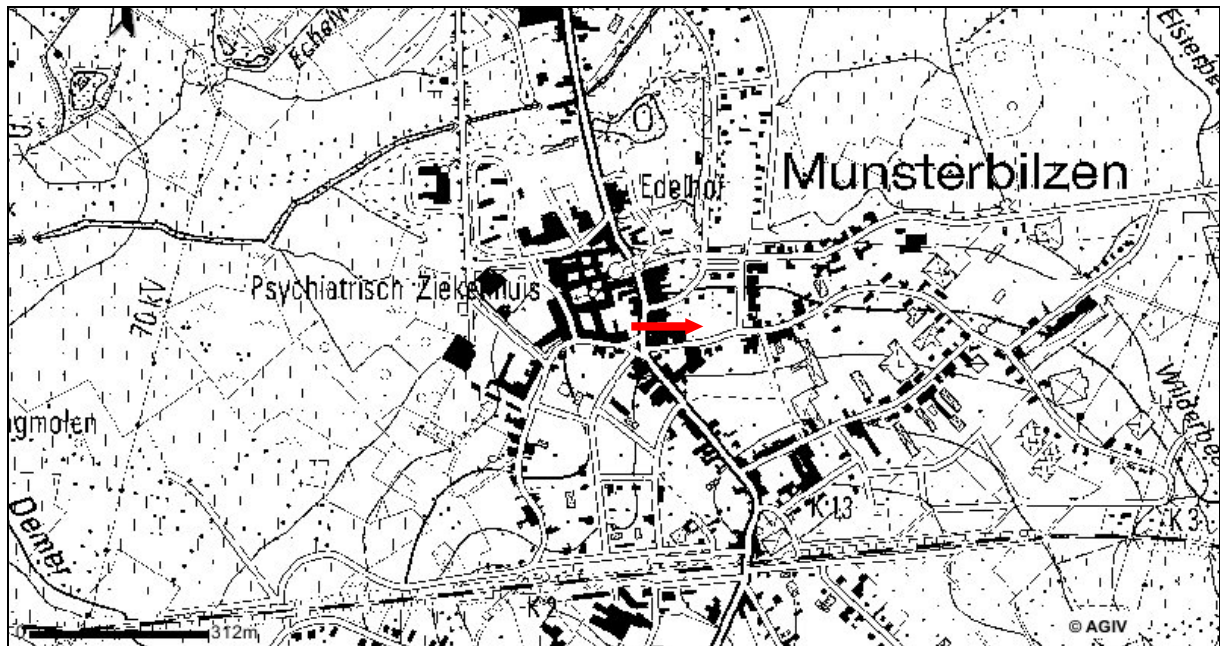

Fig. 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied. Schaal 1:10000 (bron: AGIV).

Munsterbilzen ligt op de grens tussen de Haspengouwse leemgronden en de Kempische zandgronden. Het op te graven gebied is omgeven door bebouwde zones en wordt volgens de bodemkaart gekenmerkt door een matig natte lemige zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (Sdm - Fig. 3). De humus A-horizont van dergelijke bodems, ook wel plaggenbodems genoemd, is tot stand gekomen door een jarenlange toevoeging aan landbouwgronden van een mengsel van afgestoken plaggen en dierlijke mest afkomstig van potstallen. Hierdoor werd de landbouwgrond geleidelijk aan opgehoogd. De vorming van dergelijke plaggenbodems begon in de middeleeuwen toen minerale meststoffen vrijwel onbestaande waren. Zones met plaggenbodem kunnen archeologisch interessant zijn: als landbouwers op een bepaalde site de plaggentechniek vrij vlug na de introductie van de landbouw zijn beginnen toe te passen, kan onder de plaggenbodem een deel van de oorspronkelijke bodem, inclusief eventuele archeologische resten, bewaard zijn.¹

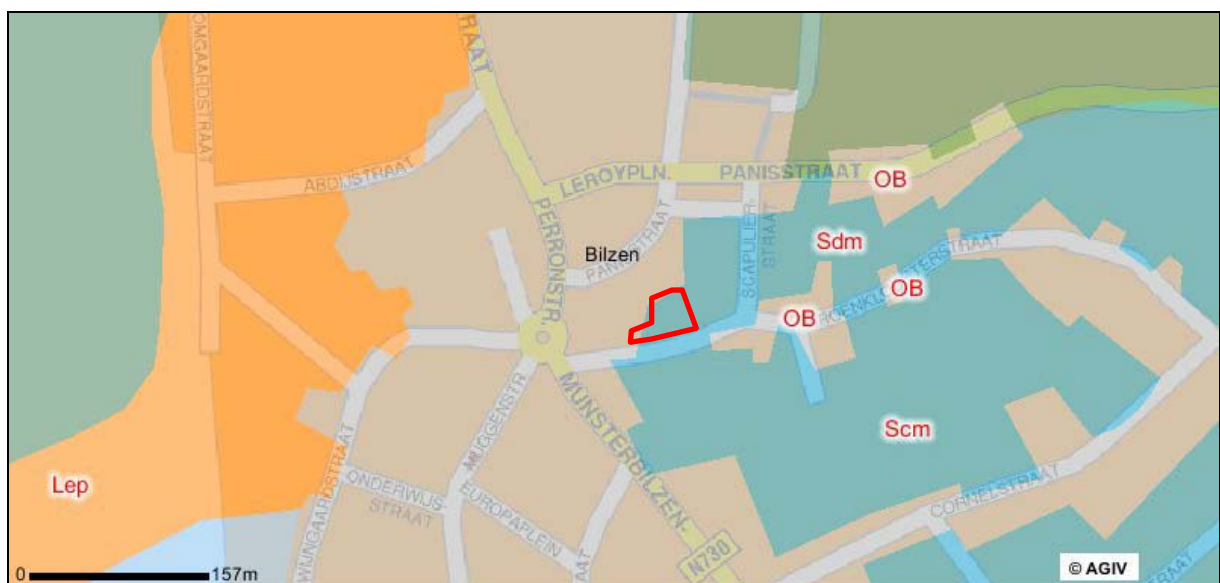

Fig. 3: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied. Schaal 1:5000 (bron: AGIV).

¹ MIKKELSEN, J.H., R. LANGOHR en V. VANWESENBEECK (2004) Verloren voorwerpen, Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen, Antwerpen, p. 38.

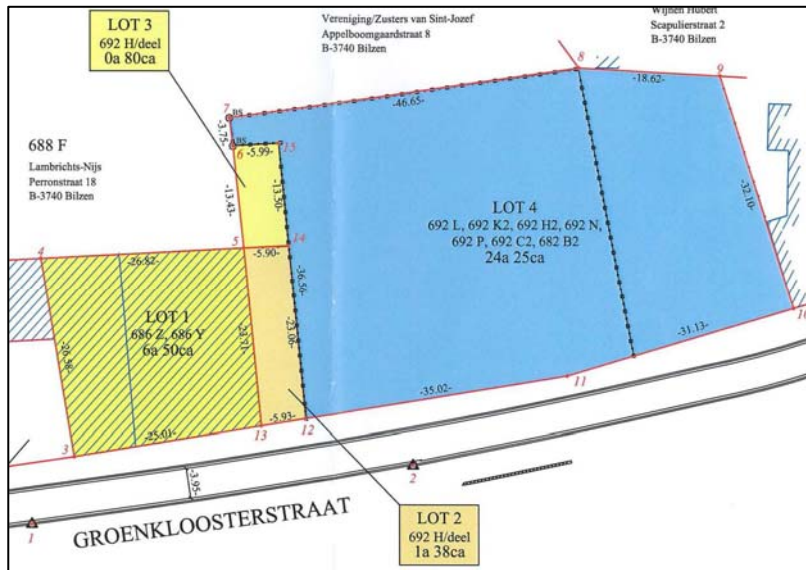

Fig. 4: Kadasterkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (geel en blauw). (bron: Geotec).

1.2 Historische achtergrond

Volgens de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), bevonden er zich gebouwen en tuintjes in het op te graven gebied. De huidige Groenkloosterstraat is echter slechts bij benadering te situeren op deze kaart (Fig. 5).

Fig. 5: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het prospectiegebied (Bron: Koninklijke Bibliotheek van België).

De Atlas van de Buurtwegen uit 1841 toont ook 2 kleine gebouwen die uitgeven op de huidige Groenkloosterstraat en een (veld)weg die deze straat met de huidige Panisstraat verbond en het onderzoeksgebied doorsnijdt (Fig. 6).

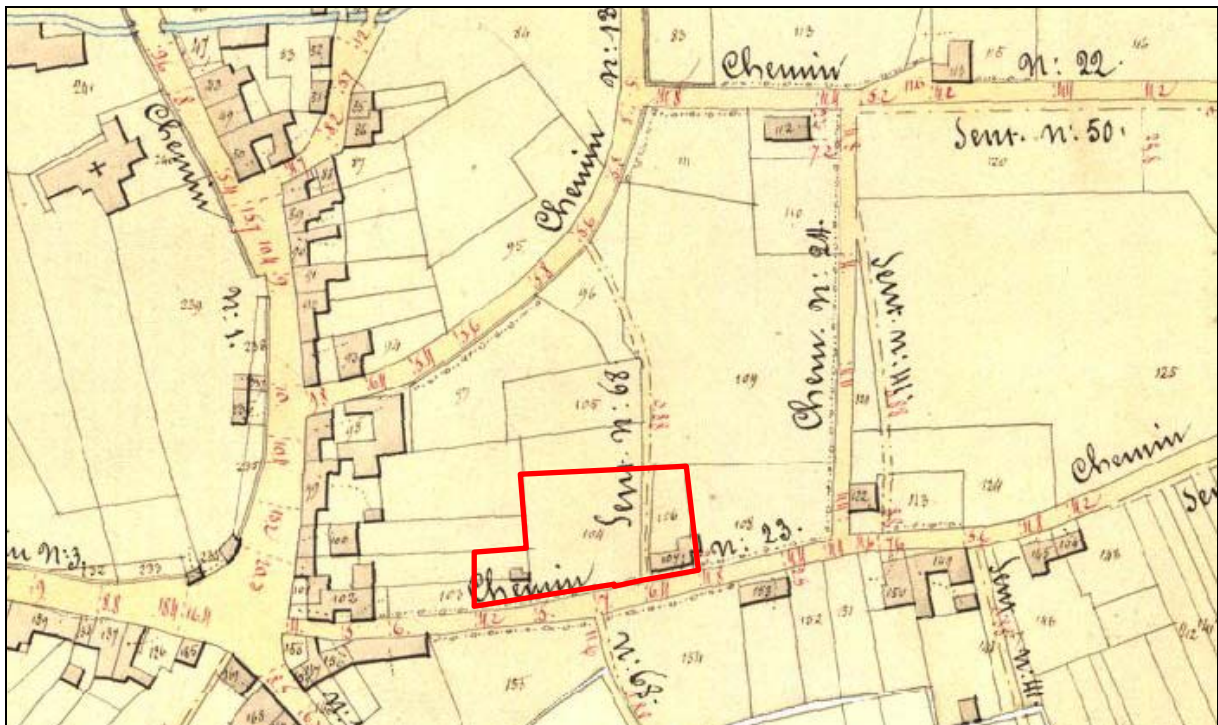

Fig. 6: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen van Bilzen met aanduiding van het prospectiegebied (Bron: GIS Provincie Limburg).

Ook de topografische kaart uit 1877 toont nog steeds een gebouw aan de huidige Groenkloosterstraat, maar niet meer de (veld)weg die het perceel doorkruiste (Fig. 7).

Fig. 7: Detail van de Carte topographique de la Belgique en couleurs, met aanduiding van het prospectiegebied (Bron: patrimoine cartographique de Wallonie).

1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

Uit het onderzoeksgebied zelf zijn nog geen archeologische vondsten bekend. In de nabije omgeving werden wel verschillende vondsten gedaan (Fig. 8). Op het terrein van het Medisch Centrum Sint-Jozef, voorheen het domein van het adellijk stift van Munsterbilzen, werden tijdens verschillende opgravingen restanten gevonden van dit klooster (CAI 50112). In de Waterstraat werden tijdens infrastructuurwerken verschillende paalsporen aangetroffen uit de Merovingische periode. In de Perronstraat werd een middeleeuws kerkhof aangesneden waarbij onder andere verschillende boomstamgraven werden aangetroffen uit de Karolingische periode (CAI 915031/915033 en ARON rapport 12). Bij een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd op de hoek van de Wijngaardstraat-Onderwijsstraat en de Muggenstraat, werden middeleeuwse en midden-romeinse scherven ingezameld (CAI 915034 en ARON rapport 13).

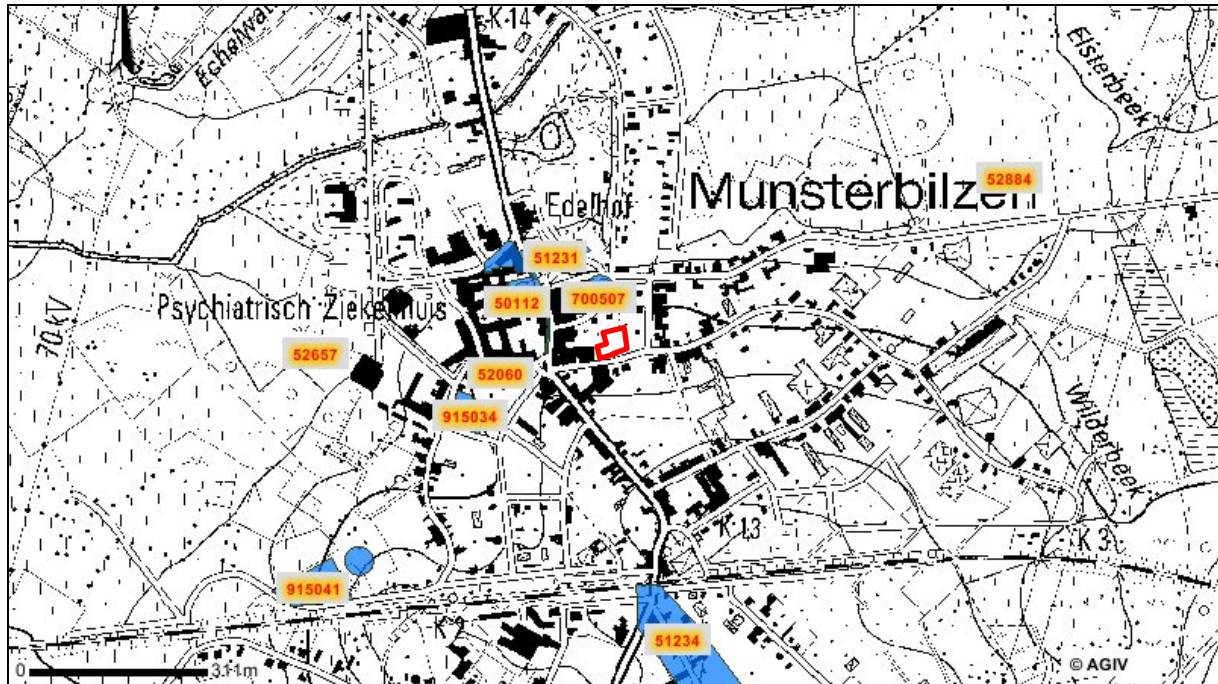

Fig. 8: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen. Het onderzoeksgebied is in rood aangeduid. Schaal 1:10000 (bron: AGIV).

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

Doel van dit onderzoek was vast te stellen of er op het terrein archeologische sporen aanwezig waren. Alle sporen dienden volgens het PvE definitief te worden opgegraven, tenzij anders besloten werd na overleg met de intergemeentelijke archeoloog.

2.2 Verloop

Op 1 oktober 2009 werd door het Agentschap R-O Vlaanderen – Onroerend Erfgoed voor dit project een vergunning afgeleverd voor een archeologische opgraving en onderzoek met een metaaldetector. Deze vergunning staat op naam van Natasja De Winter en draagt het dossiernummer 2009/294/09-17902.

Het onderzoek, in opdracht van P & A Construct nv, ging van start op 19 oktober 2009, op het perceel 692, waar zich tevoren een verharde parking bevond. Het weiland ten oosten van deze parking zou pas in een latere fase worden afgegraven. Het uitvoerend projectteam bestond uit Joris Steegmans en Natasja De Winter. De bouwheer stelde een kraan en machinist ter beschikking.

2.3 Methodiek

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden de betonplaten op de parking verwijderd en werden de onderliggende lagen grind en zand (stabilisé) afgegraven.

Het dieper afgraven van dit terrein, over een oppervlakte van ongeveer 640m² (32 x 20 m) werd archeologisch begeleid. Eerst werd in de noordoostelijke hoek van terrein een proefput gegraven, om te bepalen op welke diepte het archeologisch vlak diende te worden aangelegd. Vervolgens werd de rest van het terrein verdiept. Het vrijgelegde oppervlak en de vier profielen van de werkput werden manueel opgeschoond.

In overleg met Tim Vanderbeken van de ZOLAD werd vervolgens besloten dat de aangetroffen sporen in het vrijgelegde oppervlak niet verder dienden te worden geregistreerd, aangezien deze enkel bestonden uit greppels en sporen van vrij recente aard. Eén van de greppels diende wel te worden gecoupeerd en gefotografeerd.

Op het moment dat de aanpalende weide zou worden vrijgelegd, diende de eigenaar het archeologisch onderzoeksbureau en de ZOLAD te verwittigen, zodat ook dit terrein kon onderzocht worden op de aanwezigheid van archeologische sporen. Ondanks herhaaldelijk telefonisch contact met de bouwheer, werd op 24/02/21010 door ARON bvba vastgesteld dat het nog te onderzoeken perceel al volledig afgegraven was. Tim Vanderbeken werd hiervan op de hoogte gebracht.

3. Onderzoeksresultaten

3.1 Bodemopbouw

Op de bodemkaart staat de aanwezigheid van een plaggenbodem aangegeven. In het onderzochte gebied werden echter slechts enkele restanten van dergelijke bodem aangetroffen. Deze was enkel nog te zien in het oostprofiel van de werkput, palend aan de weide. Over de rest van het terrein werd deze bodem weggegraven voor de aanleg van de verharde parking en waren enkel nog wat nagezakte restanten aanwezig.

Op minder dan 1 meter onder het maaiveld werd de bodem erg kleiig. Tussen de kleipakketten bevonden zich zandaders.

3.2 De archeologische sporen en vondsten

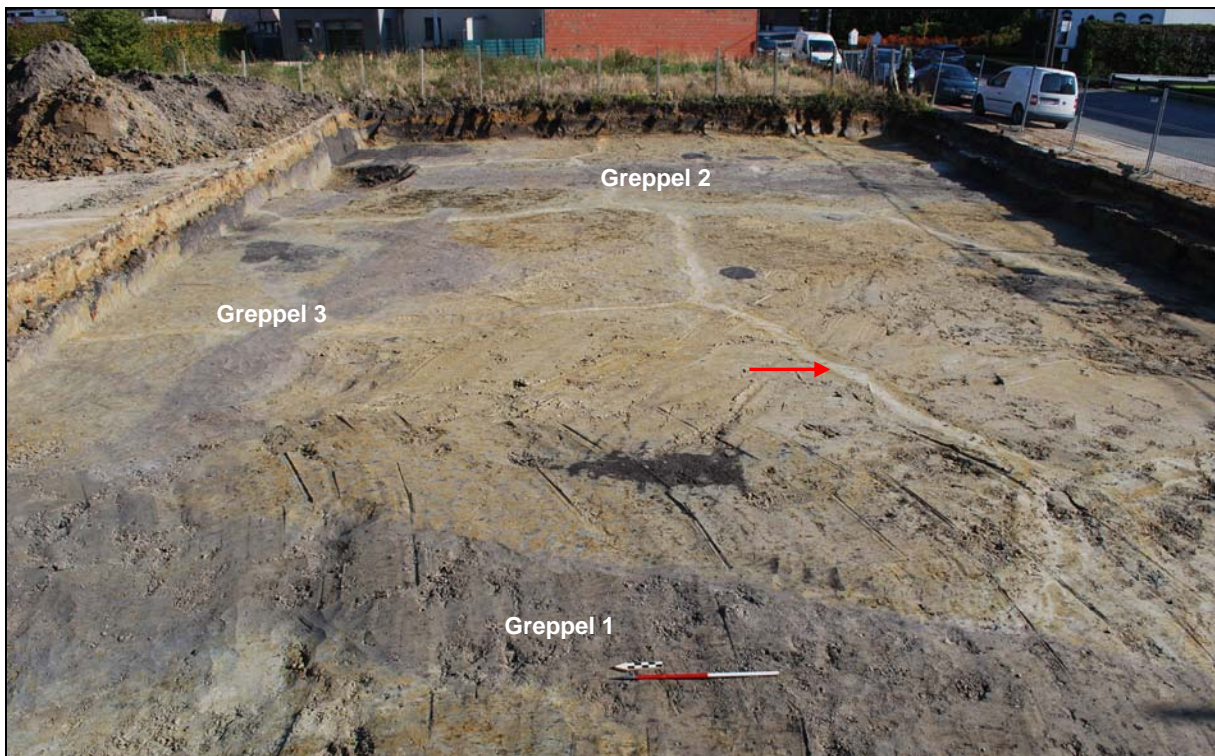

Fig. 9. Overzicht van de sporen in de werkput. De rode pijl geeft de zandaders tussen de kleiige pakketten aan.

Bij het onderzoek aan de Groenkloosterstraat in Munsterbilzen werd een tiental sporen geregistreerd. Het betreft drie greppels en enkele kuilen. Een eerste greppel bevindt zich in het oosten van de werkput en is zuidwest-noordoost georiënteerd. Hij heeft een grijze lemige vulling waarin zich keien bevinden. Een tweede, noord-zuid georiënteerde greppel, heeft een gelijkaardige vulling en loopt parallel aan het westprofiel. Beide greppels zijn jonger dan een derde greppel met een oost-west georiënteerd verloop, die de hele werkput doorkruist. Er werden geen vondsten in de greppels aangetroffen. De eerste twee greppels kunnen gezien hun oriëntatie parallel met de hellingsrichting waarschijnlijk geïnterpreteerd worden als afwateringsgreppels.

Daarnaast werden ook een aantal ondiepe kuilen aangetroffen, met een donkerbruine losse vulling en een bijmenging van houtskool, bouwpuin, en fragmenten van pijpjes en recent aardewerk. Vermoedelijk dateren deze kuilen uit de periode dat dit perceel in gebruik was als moestuin voor de patiënten van de psychiatrische instelling die in 1895 op de terreinen van het Stift werd ingericht.

Eén greppel werd, zoals afgesproken, gecoupeerd. De greppel zelf is opgevuld met inspoelingslaagjes. Daarin is een donkergrijsbruin pakket nagezakt. Dit pakket bevat spikkels houtskool en baksteen en is vermoedelijk een restant van de bouwvoor (plaggendek), die afgegraven werd voor de aanleg van de verharde parking (zand en grind en betonplaat).

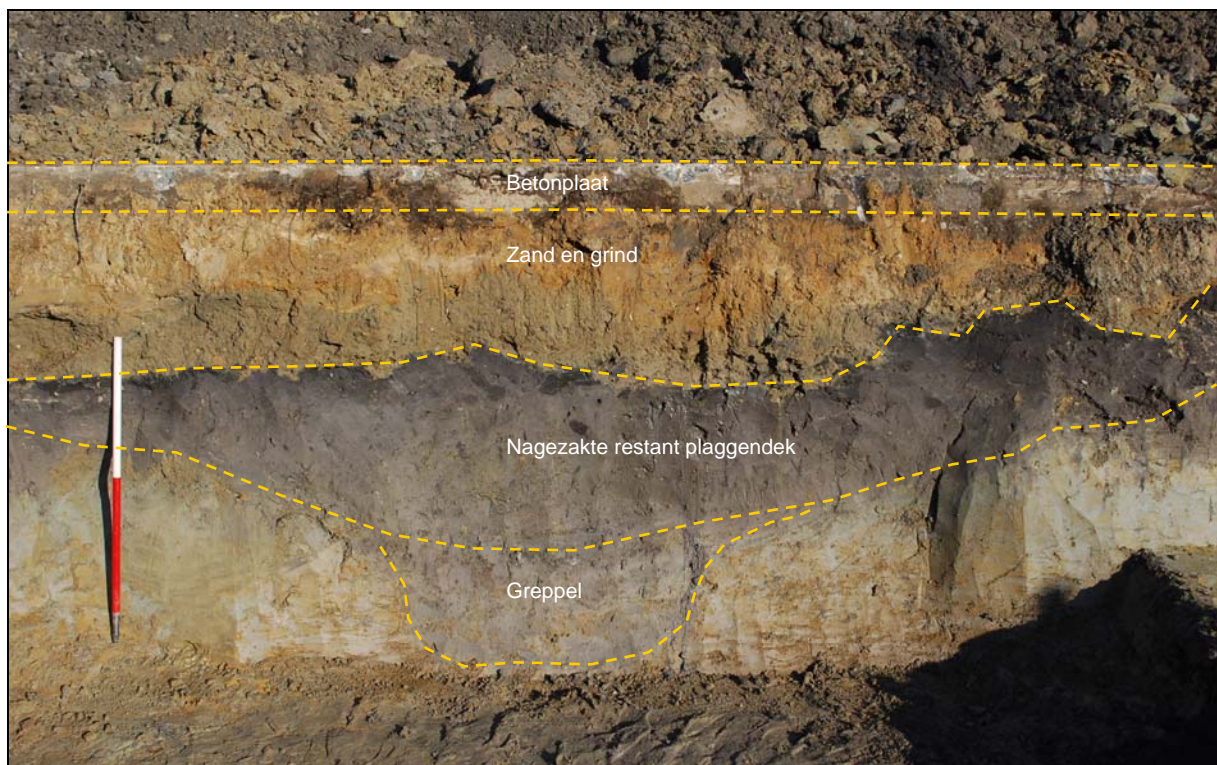

Fig. 10. Coupe door greppel 2.

4. Conclusie

Bij het archeologisch onderzoek aan de Groenkloosterstraat te Munsterbilzen werden slechts enkele sporen aangetroffen. Aangezien het om slechts drie greppels en enkele kuilen van recente aard ging, werd door de ZOLAD besloten dat deze niet verder onderzocht dienden te worden.

Over de aanwezigheid van sporen onder de aanpalende weide kunnen echter geen uitspraken worden gedaan, aangezien de bouwput op deze locatie werd uitgegraven zonder medeweten van de archeologen.

Bijlage 1:

Administratieve gegevens

Administratieve gegevens

Projectcode: MU-09-GR

Opdrachtgever: P & A Construct (André Lathouwers)
Munsterbilzenstraat 48
3740 Munsterbilzen

Opdrachtgevende overheid: ZOLAD en RO Vlaanderen, Entiteit Onroerend Erfgoed

Dossiernummer vergunning: 2009/194 -09/17902

Vergunninghouder: Natasja De Winter

Aard van het onderzoek: Opgraving

Begin vergunning: 12 oktober 2009

Einde vergunning: einde der werken

Provincie: Limburg

Gemeente: Bilzen

Deelgemeente: Munsterbilzen

Adres: Groenkloosterstraat

Kadastrale gegevens: Kadaster Bilzen, 5^e afdeling, sectie B, perceelnummers 686Z, 686Y, 692H, 692L, 692K2, 692H2, 692N, 692P, 692C2 en 692B2

Coördinaten: x: 231.577, y: 175.960

Totale oppervlakte: ca 1800m²

Te onderzoeken: ca 1800m²

Bodem: Sdm

Archeologisch depot: ZOLAD
Maastrichtersteenweg 2b
3770 Riemst

Bijlage 2:

Vergunningen

AANGETEKEND

Aron bvba
t.a.v. mevr Natasja DE WINTER
Diesterstraat 44 bus 201
3800 SINT-TRUIDEN

Agentschap R-O Vlaanderen
Onroerend Erfgoed

Phoenix gebouw
Koning Albert II laan 19 bus 3
1210 Brussel
tel. 02/553.16.11
fax. 02/553.16.05

VERGUNNING

tot het uitvoeren van een archeologische opgraving

in toepassing van het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008

09-17902

Datum: 01 OKT. 2009

Dossiernummer: 2009/294

Een vergunning tot het uitvoeren van een **archeologische opgraving** in:

Lokalisatie:

Provincie: Limburg
Gemeente: Bilzen
Deelgemeente: Munsterbilzen

Adres: Groenkloosterstraat

Kadaster:

Afdeling: 5
Sectie: B
Percelen: 686Z, 686Y, 692H, 692L, 692K2, 692H2, 692N, 692P, 692C2 en 692B2

Wordt verleend aan:

Naam: DE WINTER
Voornaam: Natasja
Adres: Aron bvba
Diesterstraat 44 bus 201 in 3800 Sint-Truiden

Tijdsduur:

Begindatum: 12 oktober 2009
Einddatum: Einde der werken

Mits de archeologische opgraving wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene bepalingen, bepaald in artikel 14 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008 (B.S. 15.07.1994, 09.06.2004, 22.08.2006 en 05.06.2008) tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 (B.S. 15.09.1993, 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006 en 15.05.2009), voor zover deze niet afwijken van de in deze vergunning bepaalde bijzondere voorwaarden. Dit ontslaat de vergunninghouder niet van andere wettelijke verplichtingen conform de wetgeving op de ruimtelijke ordening.

Beroep tegen deze vergunning kan worden ingesteld binnen dertig dagen na ontvangst bij de Vlaamse minister bevoegd voor de monumenten en de landschappen.

Bijzondere voorwaarden:

1. Een kopie van het verslag dient in tweevoud aan de administratie te worden overgemaakt, telkens op zowel een digitale als een papieren drager.
2. Het opvolgingsformulier in bijlage dient na het onderzoek aan de administratie te worden overgemaakt.
3. De vergunninghouder brengt de intergemeentelijke archeologische dienst ZOLAD op de hoogte van deze vergunning.
4. De vergunninghouder brengt het College van Burgemeester en Schepenen van de betreffende gemeente op de hoogte van het archeologisch project.
5. Deze vergunning en de eraan gekoppelde vergunningen dienen in origineel exemplaar aanwezig te zijn op het terrein tijdens het onderzoek.
6. De bijzondere voorschriften in bijlage dienen nauwgezet opgevolgd te worden.
7. De vergunninghouder brengt het agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed (Directie Coördinatie Werking te Brussel) op de hoogte van het einde der werken.

Brussel,

Voor de Vlaamse Minister,
De Gemachtigde Ambtenaar,

Gilbert Kolácny
Administrateur-generaal.

AANGETEKEND

Aron bvba
t.a.v. mevr Natasja DE WINTER
Diesterstraat 44 bus 201
3800 SINT-TRUIDEN

Agentschap R-O Vlaanderen
Onroerend Erfgoed

Phoenix gebouw
Koning Albert II laan 19 bus 3
1210 Brussel
tel. 02/553.16.11
fax. 02/553.16.05

VERGUNNING

tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector

in toepassing van het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008

09-17902

Datum: 01 OKT. 2009

Dossiernummer: 2009/294(2)

Een vergunning tot het uitvoeren van een **archeologische controle met een metaaldetector** in:

Lokalisatie:

Provincie: Limburg Gemeente: Bilzen
Deelgemeente: Munsterbilzen

Adres: Groenkloosterstraat

Kadaster:

Afdeling: 5 Sectie: B
Percelen: 686Z, 686Y, 692H, 692L, 692K2, 692H2, 692N, 692P, 692C2 en 692B2

Wordt verleend aan:

Naam: DE WINTER Voornaam: Natasja
Adres: Aron bvba
Diesterstraat 44 bus 201 in 3800 Sint-Truiden

Tijdsduur:

Begindatum: 12 oktober 2009 Einddatum: Einde der werken

Mits de metaaldetectie wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene bepalingen, bepaald in artikel 14 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008 (B.S. 15.07.1994, 09.06.2004, 22.08.2006 en 05.06.2008) tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006 en 27 maart 2009 (B.S. 15.09.1993, 08.06.1999, 24.03.2003 en 07.06.2006 en 15.05.2009), voor zover deze niet afwijken van de in deze vergunning bepaalde bijzondere voorwaarden. Dit ontslaat de vergunninghouder niet van andere wettelijke verplichtingen conform de wetgeving op de ruimtelijke ordening.

Beroep tegen deze vergunning kan worden ingesteld binnen dertig dagen na ontvangst bij de Vlaamse minister bevoegd voor de monumenten en de landschappen.

Bijzondere voorwaarden:

Mits de metaaldetectie gekoppeld is aan vergunning nummer: 2009/294

Verleend aan: DE WINTER Natasja

Op datum van:

Deze vergunning dient in origineel exemplaar aanwezig te zijn op het terrein tijdens het onderzoek.

Brussel,

Voor de Vlaamse Minister,
De Gemachtigde Ambtenaar,

Gilbert Kolacny
Administrateur-generaal.

Bijlage 3:

Fotolijst

FOTOLIJST

PROJECT:	MUNSTERBILZEN GROENKLOOSTERSTRAAT (MU-09-GR)
-----------------	---

DSC	WP	VL	SOORT	ONDERWERP	UIT
-----	----	----	-------	-----------	-----

0463-0468	1	1	Detail	Recente sporen	N
0469-0470	1	1	Werkfoto		
0471-0477	1	1	Coupe	Coupe doorheen greppel 2	Z
0478-0491	1	1	Overzicht	Overzicht WP 1 (onder verharde parking)	Z
0492-0505	1	1	Overzicht	Overzicht WP 1 (onder verharde parking) - tegenlicht	N
0506-0517	1	1	Overzicht	Overzicht WP 1 (onder verharde parking)	W
0518	1	1	Overzicht	Overzicht WP 1 (onder verharde parking)	ZW

